Kinodvor. Kinobalon.

Moj kino je lahko Kinobalon.

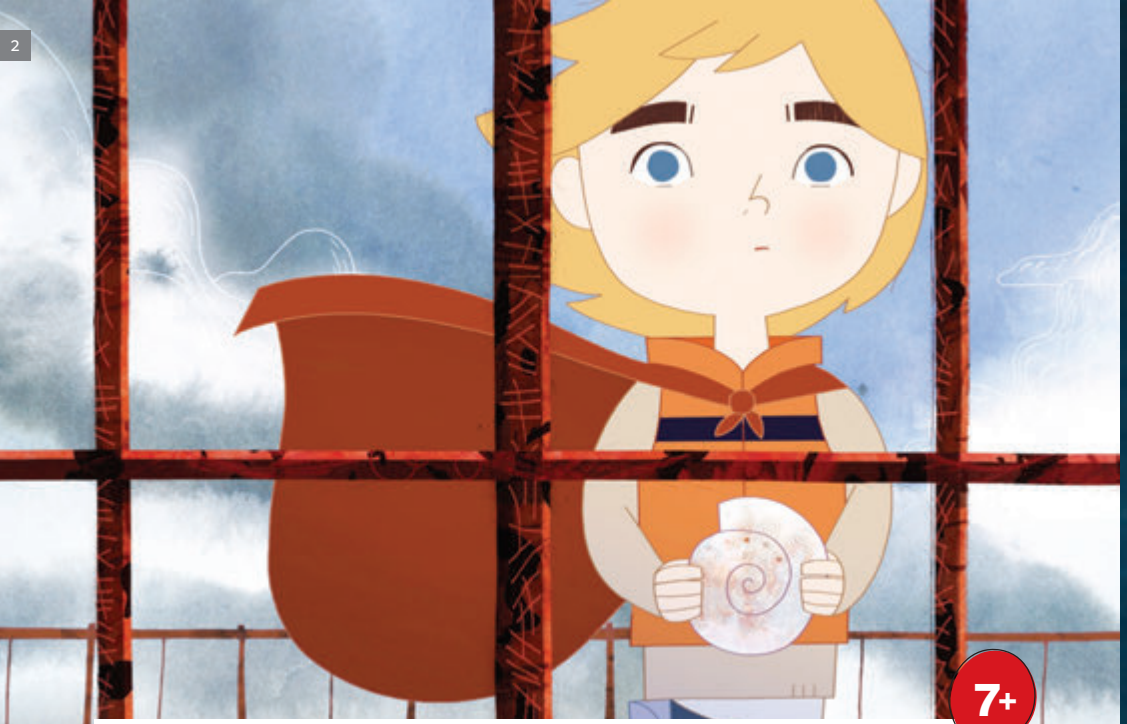

7+

Pesem morja Song of the Sea

Tomm Moore, Irska/Danska/Belgija/Luksemburg/Francija, 2014, DCP, 93 minut, v angleščini s slovenskimi podnapisi, distribucija Karantanija cinemas

Štiriletni deček Ben živi v svetilniku na samotnem irskem otoku z očetom, nosečo mamo in psom Cujem. Neke noči mama skrivnostno izgine, za njo pa ostane mala dojenčica Saoirse. Na Saoirsin šesti rojstni jo babica, ki je na obisku, najde na obali premraženo in odeto v svetlečo belo tjulnjo kožo. Oče kožo zapre v skrinjo in jo jezno zaluča v morje, babica pa oba otroka na silo odpelje "na varno" v mesto. Ben spozna, da je njegova sestra selki, pol človek, pol tjulenj, in je edina, ki lahko pomaga v skale začaranim vilincem. A za to potrebuje svojo tjulnjo kožo. Da bi pomagal sestri, se Ben poda na razburljivo potovanje v svet mitoloških bitij, o katerih mu je pripovedovala mama. To pa od njega zahteva veliko mero poguma, saj se mora soočiti s strašno sovjo čarovnico Macho in z resnico o materinem izginotju.

Kolofon | **Pesem morja • Zbirka Kinobalon, 29. knjižica** • *Uredili:* Špela Frlic, Petra Slatinšek • *Besedila:* Špela Frlic • *Ukradeni otrok* iz knjige William Butler Yeats: *Zbrana poezija 1, Lirika 1889-1914*, prev. Nada Grošelj; Pravljica o selki povzeta po pravljici *Tjulnjica*, vir: arhiv Za 2 groša fantazije, prev. Barbara Kelbl • *Jezikovni pregled:* Mojca Hudolin • *Oblikoval:* Andraž Filač • *Založil:* Javni zavod Kinodvor, 2015.

Pridi, o človeški sin!

Pridi k vodam sred divjin,

z vilo se vodeč za roke,

kajti svet je bolj solzan,

kakor kdaj dojeti moreš.

- William Butler Yeats, *Ukradeni otrok*, odlomek

Ko je režiser Tomm Moore pripravljal film **Skrivnost iz Kellsa**, je veliko prebiral knjige z irskimi ljudskimi zgodbami. Še posebej so ga pritegnile zgodbe o selkijih, pol tjulnjih, pol ljudeh. Zdelo se mu je, da so te zelo stare zgodbe danes še vedno zanimive in da se lahko ob njih pogovarjamo tudi o tem, kako se počutimo ob izgubi človeka, ki smo ga imeli radi.

Odločil se je, da zgodbo o selkijih in drugih irskih bajeslovnih bitjih pove na način, ki ga najbolje pozna, z animiranim filmom.

»Animacija je sodobni način pripovedovanja starih zgodb. Na neki način smo ustvarjalci filma eden od členov v verigi pripovedovalcev teh zgodb. Vsak pripovedovalec vsakič znova pripoveduje zgodbo za občinstvo, ki ga ima pred seboj. Zgodbe ostajajo žive, kadar so vedno znova na novo povedane.« - Tomm Moore, režiser

Pripovedovanju rečemo tudi »kino za reveže«. Ko zgodbo poslušamo, si njeno dogajanje naslikamo v mislih. Za kino v naši glavi pa nam ni treba plačati vstopnice.

PRIPOVEDOVANJE ZGODB

Včasih so si ljudje veliko pripovedovali pravljice. Pripovedovali so o pomembnih stvareh: o pogumu, dobroti, o spoštovanju narave, od katere so bili odvisni, in o sobivanju z bajeslovnimi bitji, za katera so verjeli, da živijo med njimi. To so bili vilinci, škrati, velikani ...

Tisti ljudje, ki so poznali veliko zgodb in so jih znali zanimivo pripovedovati, so bili med ljudmi zelo spoštovani. Na Irskem je imel posebno mesto v skupnosti Seanachai, veliki Zgodbar, ki ga srečamo tudi v filmu. V svojem spominu je hranil zgodbe, ki so bile za ljudi tistih krajev zelo pomembne. Bil je nekakšen živi spomin kraja.

Mama je Benu pripovedovala ljudske zgodbe iz irskega in keltskega ljudskega izročila in ga učila ljudskih pesmi v keltskem jeziku. Ko je ni več, se je Ben spominja prek zgodb, ki mu jih je pripovedovala. S pripovedovanjem lahko ohranjamo spomin na dogodke, ki so minili, in na ljudi, ki jih ni več med nami.

Veliki Zgodbar, ki ga v filmu sreča Ben, zgodbe hrani v laseh. Vsak njegov las nosi zgodbo. Si predstavljaš, koliko zgodb pozna? Kako dolgo bi trajalo, da bi vse povedal? Kaj misliš, kako so si pripovedovalci zapomnili toliko zgodb?

ANIMIRANO PRIPOVEDOVANJE

Animatorji zgodbe pripovedujejo z animiranimi podobami. Namesto besed lahko pripovedujejo s črtami, barvami, z izbiro perspektive, gibanjem.

Primerjaj sliki. Na obeh je enak prizor, a prikazan z različne perspektive. Kako bi opisal/a prvo sliko in kako drugo? Kdo je izpostavljen na prvi sliki in kdo na drugi?

Režiser Tomm Moore si je zamislil, kako so videti osebe v filmu, in narisal skice. Podobo nekaterih oseb si je povsem izmislil, za druge pa je navdih črpal tudi iz svojega življenja. Ben v filmu je podoben njegovemu sinu Benu, ki je imel na začetku nastajanja filma deset let. Pes Cu je narejen po podobi psa Cuja, ki so ga imeli doma. Benova mama je podobna Moorovi mami.

Režiser je na začetku narisal zgodboris (storyboard), v katerem je za vsak prizor posebej opisal, kaj se v prizoru zgodi in kdo v njem nastopa.

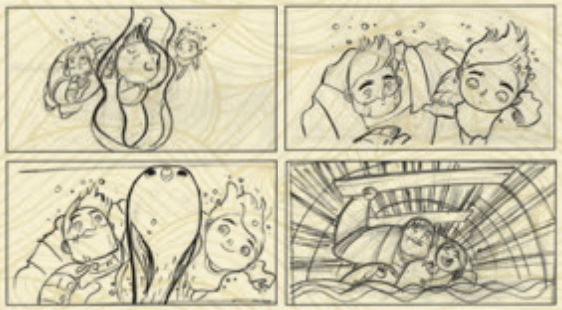

Z direktorjem fotografije Adrienom Merigeaujem sta med pripravljanjem filma veliko potovala po Irski. Podobe irske pokrajine sta prenesla v film. Več o kulturnih in zgodovinskih znamenitostih Irske v filmu preberi na straneh 18 in 19.

Na Irskem pogosto dežuje, zato je v zraku veliko vlage. Včasih imaš lahko občutek, kot da gledaš svet skozi zamegljeno steklo. Pokrajina dobi nejasne obrise, kakor v sanjah ali v nekem drugem skrivnostnem svetu. Tak učinek sta avtorja želela doseči tudi z vizualno podobo. Odločila sta se, da uporabita tehniko akvarela. Posamezne slike so ilustratorji narisali na roko, potem pa so jih obdelali z računalnikom.

POTOVANJE

Glavni junak Ben se v filmu odpravi na potovanje v drugi svet. Oglej si njegovo pot. Stavke na sredini poveži s slikami.

Ali biti junak pomeni, da te nikoli ni strah?

POMOČNIK

POMOČNIK MU DA NASVET.

ZA TRENUTEK GA OBIDE DVOM IN JE SKORAJ PREMAGAN.

VRNE SE DOMOV.

GLAVNI JUNAK

JUNAK DOBI NALOGO, KI JO MORA REŠITI.

SKOZI SKRIVNOSTNI VHOD VSTOPI V DRUGI SVET.

NASPROTNIK

SOOČI SE Z NASPROTNIKOM IN GA PREMAGA.

OPRAVI ZASTAVLJENO NALOGO.

Je Ben na koncu filma drugačen, kot je bil na začetku? Kaj pa njegov oče?

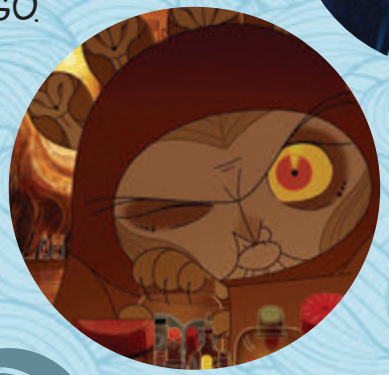

Kakšne preizkušnje na poti še premaga Ben? Za katero je po tvojem mnenju potreboval največ poguma?

SELKI

Zgodbe o selkijih, pol ljudeh pol tjulnjih, so si pripovedovali ljudje, ki so živeli v tesnem stiku z morjem. Verjeli so, da nosijo tjulnji dušo ljudi, ki so izginili v morju. Poleg Irske najdemo te zgodbe tudi na Škotskem in na Islandiji.

Ribič je nekega dne hodil ob obali. Iz bližnje jame je zaslišal veselo petje in smeh, na skalah pa je zagledal cel kup tjulnjih kož. Eno je vzel in se skupaj z njo skril za skalo. Čez čas so iz jame pritekle deklice. Druga za drugo so oblekle svoje tjulnje kože in skočile v vodo, le ena, tista brez kože, ni mogla nazaj v morje. Vrni mi kožo, je prosila ribiča, pa je ni hotel dati. Zelo mu je bila namreč všeč in želel si je, da bi postala njegova žena. Kožo je zaklenil v skrinjo, da je ne bi našla, ključ pa je imel vedno pri sebi. Tako deklici ni preostalo drugega, kot da ostane na kopnem. Poročila sta se in rodilo se jima je sedem otrok.

Nekega dne je šel ribič od doma, ključ pa je pozabil doma. Žena ga je našla. Odprla je skrinjo, in ko je spet zagledala svojo tjulnjo kožo, jo je obšlo nezadržno hrepenenje po morju. Poslovila se je od svojih otrok, se spremenila v tjulnjico in odplavala. Mož in otroci so dolgo žalovali za njo.

Od takrat naprej je imel mož vedno veliko sreče pri ribolovu. Kadar so se otroci igrali na obali, je čisto blizu plavala tjulnjica in jih klicala. Nazaj na kopno pa se ni več vrnila.

Selki, v filmu imenovana tudi selkija, zapoje *Pesem morja* in z njo odreši v kamen ujete vilince in Mac Lira. Se spomniš, kakšno melodijo ima pesem? Poišči jo na spletu.

Med tukaj in med _____,
med severom in jugom,
med vzhodom in zahodom
med časom in prostorom
iz školjke
_____ morja
Ne _____ in ne mirna
spet išče _____.

Mo ghrá (ljubezen moja)

Med vetrovi, med _____,
med peskom, med pečinami
iz školjke
Pesem morja.
Ne tiha in ne mirna
spet išče ljubezen.

Med _____, med nevihtami,
med prepričanji, med morji
iz _____
Pesem morja.
Ne tiha in ne mirna
spet išče ljubezen.

Dopolni besedilo pesmi, ki jo poje selki. Pomagaj si z besedami.

ZDAJ
PESEM
TIHA
LJUBEZEN
ŠKOLJKE
KAMNI
VALOVI

S pesmijo vabijo in kličejo še druga morska bajeslovna bitja, denimo morske deklice. Poznaš kakšno pravljico o njih?

V slovenskem in evropskem ljudskem izročilu najdemo tudi zgodbe o ljudeh, ki se spremenijo v divje gosi, labode, vrane ali pa volkove. Poznaš pravljice *Divji labodi*, *Dvanajst bratov*, *Šest volkov?*

PODOBNOSTI SVETOV

Film govori o dveh svetovih. O Benovi družini in o svetu zgodb, o katerem je Benu pripovedovala mama.

V filmu se v različnih prizorih ponavljajo sorodne likovne poteze. Pozorno opazuj.

Ustvarjalci so nekatere prizore narisali zelo natančno, druge pa so pustili zabrisane.

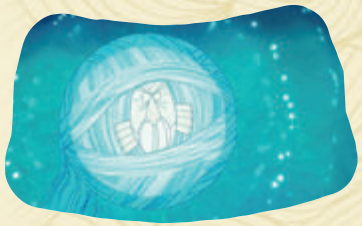
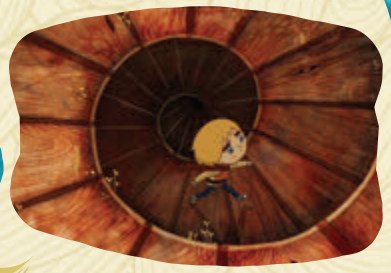

KATERE PODOBE BI VZEL/A V SVOJ SVET? POVEŽI JIH TUKAJ.

Z **modrim** flomastrom poveži med sabo junake iz obeh svetov, ki so si podobni. Katere podrobnosti opaziš? So si povezani junaki podobni tudi po značaju?

Z **zelenim** flomastrom poveži slike, ki so si podobne.

Z **rdečim** flomastrom poveži prizore, na katerih prevladujejo iste barve. Razmisli, ali se prizori, ki si jih povezal, navezujejo na kakšno osebo ali dogodek v filmu.

Z **rumenim** flomastrom poveži med sabo slike, ki so narisane na enak način. Zakaj misliš, da so podobe Benovih spominov na mamo zabrisane?

ČUSTVA

Machino domovanje je polno kozarcev, v katere je ujela čustva Mac Lira, vilincev in tudi svoja. Kozarci so začarani in jih lahko razbije samo pesem, ki jo iz školjke zvabi Saoirse. Ali ima glasbo lahko tako moč, da zbudi dolgo ujeta čustva?

Nariši čustva, ki so v kozarcih, kot da bi bila vremenski pojavi. Katere barve, pojave boš izbral/a za posamezno čustvo?

Benovi mami je ime Bronach, kar pomeni žalost. Saoirse pomeni svoboda. Zakaj so avtorji filma izbrali ti dve imeni?

Kakšne barve so tvoji občutki ob gledanju filma? Pobarvaj ali nariši vremenski pojav.

Poveži osebe s čustvi, ki so značilna zanje. Eno osebo lahko povežeš z več čustvi in več oseb lahko povežeš z istim čustvom.

Mama na začetku filma skrivnostno izgine. Ben jo ponovno sreča na koncu filma, a ne ostane z njimi, čeprav si Ben to želi. Kakšno je mamino slovo na začetku filma in kakšno na koncu? Kakšna so njena čustva in kako se počutijo ostali družinski člani? Je vsako slovo žalostno? Je konec filma srečen?

Preberi odgovore na spodnja vprašanja. S katerim se najbolj strinjaš? Lahko izbereš več odgovorov.

Ali vsi ljudje čutimo?

Da, ker nas to, da čutimo, dela ljudi.

Ne, nekateri ljudje določenih čustev ne čutijo, recimo ljubezni.

Da, ampak ni nujno, da vsi čutimo na enak način.

Ne, nekateri ljudje so čustveno okameneli kot Mac Lir in ne morejo več čutiti.

Ali lahko živimo, ne da bi čutili?

Ne, če ne bi čutili, bi bili mrtvi.

Da, včasih ne čutimo nič, pa smo še vedno živi.

Da, ampak življenje je bolj polno, če čutimo.

Ne, ampak včasih je zaradi čustev vseeno težko živeti.

Ali vedno vemo, kaj čutimo?

Da, ker čustva čutimo v telesu, na primer v trebuhu.

Ne, ker so včasih čustva zelo pomešana.

Da, ker čustva vedno izražamo, s smehom, jokom ...

Da, ampak včasih so čustva tako močna, da o njih ne moremo govoriti.

Glasba ima v filmu zelo pomembno mesto in na svoj način pripoveduje zgodbo. Ti je bila všeč? Ustvarili so jo skladatelj Bruno Coulais in glasbeniki iz skupine Kíla, ki igra irsko ljudsko glasbo.

GLASBA

Vilinci imajo zelo radi glasbo. Irske pravljice pripovedujejo o glasbeniku, ki so ga vilinci odpeljali v svoje prostore, da jim je celo noč igral na zabavi, zjutraj pa so ga povsem izmučenega spet pospremili na površje. Če so bili zadovoljni z njegovo glasbo, so ga naučili vilinsko melodijo. Če je glasbenik to glasbo igral ljudem, jim je ob njej noga kar sama začela udarjati v ritmu in je telo kar samo začelo plesati. Nekatere vilinske melodije pa so bile tako zapeljive in čarobne, da so lahko ljudje prenehali s plesom šele, ko je glasba povsem utihnila.

Avtorji filma so glasbila, ki jih slišimo v filmu, tudi narisali. Oglej si sliki. Katera so?

Kelti so bili prvotni prebivalci Irske. Njihov jezik, pesmi, zgodbe in glasba so se ohranili do današnjih dni. Keltski jezik slišimo tudi v filmu. Selki v tem jeziku zapoje Pesem morja. Vilinci od veselja, da so jo našli, zapojejo pesem v keltskem jeziku.

Dúlamán na binne buí,
Dúlamán Gaelach.
Dúlamán na farraige,
B'fhearr a bhí in Éirinn.

Slovenski prevod bi zvenel takole:

Morske alge z rumene pečine,
morske alge iz Irske.
Morske alge iz oceana,
najboljše iz vse Irske.

Junaki filma imajo različne glasbene okuse. Se spomniš, kakšno glasbo posluša babica in kakšno glasbo na slušalkah posluša Ben? Kakšno glasbo pa radi poslušajo člani tvoje družine? Ob kakšni glasbi te ima, da bi zaplesal?

Mama Benu podari starodavno školjko. »Če boš uho prislonil k školjki, boš slišal *Pesem morja*,« mu reče. Si kdaj poslušal školjko? Kako zveni tvoja pesem morja?

IRSKA

Avtorji so v film vključili nekatere resnične naravne in kulturne znamenitosti Irske. Jih prepoznaš?

Irski otok Boa je dobil ime po keltski boginji vojne Badhbi. Njena sestra, prav tako boginja vojne, se imenuje Macha. Na tem otoku stoji skrivnostni kamen, v katerega je na obeh straneh vklesana človeška podoba. Nastal naj bi med 4. in 8. stoletjem.

Na irskem podeželju so številne s travo poraščene gomile. Nekatere so visoke tudi do 19 metrov in imajo 70 metrov obsega. Arheologi pravijo, da so stare več kot 4000 let in da so služile kot grobnice. Po ljudskem verovanju naj bi v teh gomilah prebivala vilinska bitja.

Velike kamne z vklesanimi simboli in vzorci imenujemo piktski kamni. Najdemo jih na Irskem in Škotskem. V 6. stoletju jih je izklesalo keltsko ljudstvo Pikti.

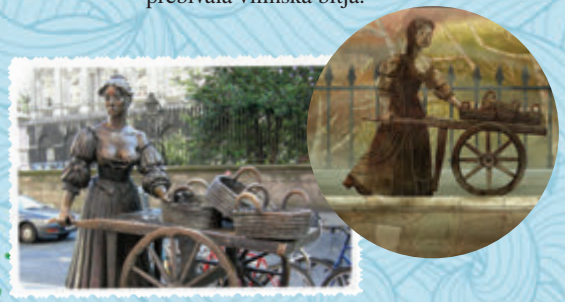

Benova babica živi v irskem glavnem mestu Dublinu. To mesto nima nebotičnikov in redke zgradbe imajo več kot tri nadstropja. Na eni od dublinskih ulic stoji kip prodajalke rib, ki ji je bilo ime Molly Malone.

Podobe morja in Benovega doma je navdihnila zahodna obala Irske. Znana je po divjem morju, ostrih skalnih pečinah in kolonijah tjulnjev.

Sveti vodnjaki so na Irskem posebni kraji. Vanje ljudje prinašajo svoje predmete in molijo za rešitev svojih težav. Veje drevesa, ki raste v bližini vodnjaka, so pogosto ovešene s krpami blaga. Tja jih obesijo ljudje, ki prosijo, da bi njihovi bližnji, ki so bolni, čim prej ozdraveli.

Včasih so bili ljudje veliko bolj povezani z naravo kot danes. Iz roda v rod niso prenašali samo zgodb, ampak tudi znanje o zdravilnih rastlinah, spoštovanje do svetih krajev in do živih bitij, s katerimi so živeli.

POVEZANOST Z NARAVO

Oglej si spodnjo fotografijo. Kaj je hotel režiser z njo sporočiti gledalcu?

Režiser Tomm Moore je bil s sinom na počitnicah na zahodni obali Irske. Med risanjem sta opazila, da je obala polna mrtvih tjulnjev. Domačinka jima je povedala, da tjulnje pobijajo ribiči, ker jih krivijo za slabši ulov. Rekla je, da si tega včasih ne bi drznili storiti, saj so verjeli, da tjulnji nosijo duše ljudi, ki so izginili v morju. Ta dogodek je spodbudil nastanek filma **Pesem morja**.

Takole pravi Moore: *»V filmu sem hotel spregovoriti tudi o tem, da s pozabljanjem ljudskega izročila izgubljamo tudi povezanost z našim okoljem in kulturo.«*

Ko Bena opečejo koprive, mu Saoirse prinese liste kislice, ki olajšajo njegovo bolečino. Poznaš kakšno zdravilno rastlino? Kje v naravi jo najdeš? Kako jo lahko uporabiš? Kje si izvedel zanjo?

Velikega Zgodbarja v filmu je navdahnil irski pripovedovalec Eddie Lenihan, ki si na Irskem zelo prizadeva za ohranjanje ljudskega izročila. Ob gradnji nove ceste so hoteli podreti staro glogovo drevo, ob katerem naj bi se zbirali vilinci. Lenihan je sprožil velik protest. Dosegel je, da so cesto speljali drugje in pustili drevo še naprej rasti.

Ljudje so na Irskem včasih zelo spoštovali kraje, za katere so verjeli, da so povezani z vilinci. Na krajih in poteh, kjer so živeli in se premikali vilinci, niso gradili svojih prebivališč in cest. Oglej si fotografijo. Kje je postavljeno prebivališče vilincev? Ali prebivalci mesta v filmu verjamejo, da v gomili prebivajo vilinci?

POSTANI PRIPOVEDOVALEC

Na zadnjih straneh so podobe iz filma **Pesem morja**. Razreži jih, kot kažejo črtice. Tako dobiš pripovedovalske karte.

Zdaj se s prijatelji ali starši lahko igraš pripovedovalsko igro. Na kartah so podobe glavnih likov, podobe pokrajine in čudežnih predmetov. Iz kupa izžrebaj pet kart. Karte imajo sličice na obeh straneh. Izberi tisto stran karte, ki jo želiš uporabiti v zgodbi. Iz izbranih podob sestavi novo zgodbo in jo pripoveduj soigralcem.

Kakšno glasbo bi izbral/a za podlago svoje pripovedi? Med svojimi CD-ji poišči glasbo in pripoveduj ob njej.

Pri sestavljanju nove zgodbe lahko slediš potovanju, kot je opisano na straneh 8. in 9. Med izžrebanimi podobami določi, kdo bo glavni junak, kdo bo njegov pomočnik in kdo bo njegov nasprotnik. Določi, kakšna bo naloga, ki jo mora glavni junak rešiti, in kakšen je svet, v katerega bo odpotoval.
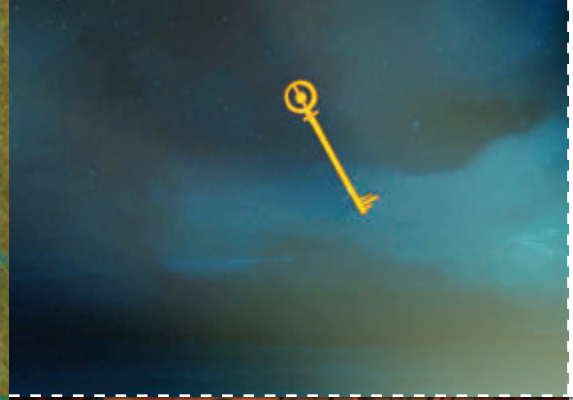
Ena od kart je na eni strani prazna. Nanjo nariši podobo iz filma, ki jo želiš uporabiti v zgodbi. Karte lahko dopolniš z novimi kartami, ki jih izdelaš sam/a. Lahko dodaš nove junake in nove nasprotnike iz pravljic, ki jih imaš najraje.